

A zeneiskola épülete¹

MOLNÁR JÁNOSNÉ

A 100 ÉVES VESZPRÉMI ZENEISKOLA 1982 decembere óta működik a Megyeház tár 5. szám alatt.²

A jelenlegi épület története a 18. század végéig vezethető vissza. Az 1700-as évek végén épült különálló, eredetileg egyemeletes, testes épületet németes, magas tető fedte, rajta két sorban hét házikóformájú, manzárd szerű tetőablak volt. Kis udvart fogott közre az épület. A déli szárny földszintjén árkádos udvari folyosó, méteres vastag falak, bolthajtásos helyiségek az épület ódonóságára vallottak. Földszinten, a középpüti kiugró falrészénél helyezték le a boltíves nagy kaput, tipikus kaszárnyaajtót, zsalugátérszerű deszkaburkolással. Ezen jártak ki-be a katonák. Mert az 1820-as években már József-kaszárnya névre hallgatott. Egyes kutatók a névadót József nádorban vélik felfedezni.³ Az épület közelében a temető mellett az ún. lőpor-toronyban tárolták a robbanó anyagokat. A Puskaporos-dombot a tanács csak 1890-ben romboltatta le.⁴ Egykoron lovas katonáknak adott szállást az épület. E feltételezést valószínűsíti, hogy az 1850-es évek végén a kaszárnya helyszínéül a Lovarda teret jelölték meg, és az 552. népsorszámot viselte.⁵ Az 1860-as években a császári és királyi vadászrezdébeli katonaság lakta a kaszárnyát. A kiegyezés után megalakult magyar honvédségből gyalogságot vezényeltek ide. A haza védelmezői 1875-ben hagyták el végleg a kaszárnyát.

Érdekességgént megemlítendő, hogy az 1860-as években a bakonyi betyárok elszaporodása idején statáriumot hirdettek. A József-laktanyában ítélkezett a statáriális, talponálló (rögtönítelő)bíróság. A halálraítélteket az épület udvari, keleti szárnyán kialakított komor cellából, az ún. siralomházból vitték a vesztőhelyre.⁶

A telekjegyzőkönyvben feljegyzett Lovarda tér neve az idők során változott. Nem hivatalosan, de a korabeli sajtóban megjelentek szerint Lövölde, ill. Késmárky (József) térnek nevezték, utalva a polgári és honvédségi lövészegyre és annak elnökére.⁷ A főispáni lak szomszédsága miatt az 1880-as évektől Főispáni térre hallgatott.⁸ 1907-ben, az utcanevek és házszámozás reformjakor Erzsébet térnek nevezték el,⁹ majd 1950 körül Lenin liget,¹⁰ jelenleg pedig Megyeház tér.¹¹ A ház számozása is változott a hosszú évtizedek alatt.¹²

Az 1875-ben üresen maradt épület földszintjét a Mértékhteleítő Hivatal, az emeleti helyiségeket pedig 1876-ban a Vármegyei Árvaszék foglalta le. 1887-ben az

elkészült vármegyeházba áthelyezték az Árvaszéket, a Mértékhitelítő Hivatal helyiségei is felszabadultak. Most sem maradt üresen a volt kaszárnyaépület: földszinten a Királyi Adóhivatal, az emeleten pedig a Királyi Adófelügyelőség rendezkedett be.¹³ A Veszprém vármegye tulajdonában lévő ingatlan 1885-ben csere útján került a Magyar Királyi Kincstár kezébe.¹⁴ 1889 nyarán a pénzügyi közigazgatást átszervezték. A továbbiakban a pénzügyigazgatóságok látták el a pénzügyi igazgatóságok és kir. adófelügyelők teendőit. Hatásköre az egész megyére kiterjedt.¹⁵ Az 1889. évi XXVIII. törvénycikk¹⁶ kihirdetése után Veszprémben is megtörtént az átszervezés.¹⁷ A volt laktanyából tehát Pénzügyigazgatóság lett, ahol 1944-ig működött. Az intézmény élén kb. tizenegy pénzügyigazgató váltotta egymást a több mint ötven év alatt. Az első pénzügyigazgató Harabasevszky Henrik, az utolsó pedig dr. Dely Ferenc volt.¹⁸

Az ósdi épület kevésbé felelt meg az új funkciónak: „igen rozzant állapotban van s helyiségei szűkek”. Bővítéssel, átalakításokkal segítettek ezen.¹⁹ 1894-ben a főhomlokzat feletti részre felhúzták a második emeletet.²⁰ A tetőzete alacsonyabb lett, s egyszerű pártafalat kapott, a kőművesek eltüntették a kaszárnyakaput. A bejárat a épület déli oldalára került.²¹ A hivatali személyzet növekedésével 1898-ban a déli földszintes szárny is emeletet kapott.²² Ugyanebben az évben a főispáni lak bővítésekor adta oda a város a vármegyének a két épület közötti területet. Ekkor szűnt meg a két ház közötti közlekedés.²³

A pénzügyigazgatóság 32 hivatalos helyiségében²⁴ a tisztviselők az ügyfeleket nyaranta reggel 7 órától délután 1 óráig, télen 8 órától délután 2 óráig fogadták.²⁵ Az emeletráépítéskor (1894) a pénzügyigazgatónak hatszobás fényes, előkelő lakást alakítottak ki, a hivatali helyiségek maradtak továbbra is „sötét odúk”. Az irodaszol-

ga „búzós, penészes barlangban” lakott az udvari toldaléképületben.²⁶ (Ez talán újságírói túlzás.) 1914-ben komoly veszély fenyegette a földszinten az adóhivatalban és az állampénztárban dolgozókat és az ügyfeleket. A boltozatos mennyezet hónapokig gerendákkal volt alátámasztva, míg végre kijavították.²⁷

1926-ban a hivatalnokok 29 irodában szorgoskodtak, melyhez tizenkét előszoba tartozott. Az épületben ekkor két lakás volt: három- és négyszobás.²⁸ Az egyik a pénzügyigazgató, a másik egy magas beosztású személy szolgálati lakása volt.²⁹ A háború előtti utolsó alapos renoválást 1928-ban végeztették el.³⁰

A II. világháború bombatámadásai során súlyosan megrongálódott a pénzügyigazgatóság épülete. Lakhatatlanná vált az ablak és ajtók nélküli helyiségeivel. A hivatalokat a város ideiglenesen bérlakásokban helyezte el.³¹

1946 őszén a pénzügyminiszter megtekintette a romos épületet.³² Úgy döntött, hogy a Pénzügyminisztérium a régi helyett háromemeletes palotát építtet a Honvéd (ma: Egyetem) utcában, a püspökség tulajdonában lévő szérűskertben. Idővel a tervek megváltoztak. A pénzügyi palotának indult épületből egyetem lett.³³ A lepusztult Lenin ligeti épületet pedig szakszervezeti székháznak hozták helyre másfél milliós költséggel.³⁴ A Veszprémi Magasépítési Vállalat kezdte el a munkát 1950 tavaszán.³⁵ Nagyon leegyszerűsített formában építették újjá. A boltívek csak az alagsorban maradtak meg. A pártafalat timpanon váltotta fel.³⁶ A belső átrendezésekor tanácskozótermet, klubhelyiséget és könyvtárat alakítottak ki.³⁷ A zárt udvar helyén négyszáz személyt befogadó színháztermet építettek.³⁸ 1951 tavaszán már az SZMT-székház előtti terület rendezése folyt.³⁹ Tíz szakszervezet megyei titkársága költözhetett be.⁴⁰ A középület a szakszervezeti tevékenység mellett helyet biztosított a Kisfaludy Művelődési Háznak és a város különböző kulturális programjainak.⁴¹ (A színház még romos állapotban állt.⁴²) Ismeretterjesztő előadásokat, kultúresteket, különféle versenyeket, táncestélyeket szerveztek ide.⁴³ 1954-ben átvette az SZMT a Bakony Együttes művészeti csoportjait.⁴⁴ Az egyetemisták sikeresen adták elő a nagyterem színpadán a Kőszívű ember fiait. Pallós János tánctanár igencsak igénybe vette a székház nagytermét tanítványainak a koszorúcskára.⁴⁵ Sokunk számára felejthetetlen esteket szervezett a Művészklub vezetője, dr. Bakács Tibor.⁴⁶

1982-ben elkészült a Budapest úton az SZMT új székháza. Az intézmény elhagyta a ligeti épületét. Az üresen maradt hatalmas házban zenei központot szándékoztak kialakítani zeneiskola, zenei együttesek részvételével. Végül másképp alakultak a dolgok.⁴⁷ Elsőként a Csermák Antal Zeneiskola költözött az épületbe 1982. december 15-én, de a Szeglethy utcai régi helyüket is használták.⁴⁸ Míg a második emeleti termeket a zenei szakközépiskola tanulói vették birtokba hangszeres óráik megtartására.⁴⁹ Egy-két év múlva a helycsere után, kizárólag a zeneiskola összes tanulójának, kb. ezer diáknak ez lehetett a zene otthona.⁵⁰

A zeneiskolában 1983. január elején megkezdődött a tanítás. Az első tanévnyitó ünnepséget 1983. szeptember 2-án tartották.⁵¹

Az átköltözés idején Káté István hegedűtanár volt az igazgató. Szűkebb pátriáján kívül országosan is elismert hegedűművész és tanár igazgatóként is magas színvonalú munkát végzett.⁵²

Az első nyilvános program stílszerű volt: hangszerkiállítást szervezett a nagyterembe a KOMFORT.⁵³ Bár nem zeneiskola részére készült ez a ház, a kis helyiségeivel megfelelt az egyéni és csoportos foglalkozáson alapuló zenetanításnak. Az igényeknek megfelelően folyamatosan történt, történik belülről az épület alakítgatása, csinosítása. Legjelentősebb az 1990-ben felújított hangversenyterem.⁵⁴ Az intézmény egyre nyitottabbá vált. A zene mellett egyéb művészeti ágak (fotó-képkiallítás, 2001–2006. a Pannon Várszínház) is megjelennek e falak között. Ötvös Károly magánénektanár, majd Ucher Bertalan jelenlegi iskolaigazgató irányítása alatt is tovább fejlődik az intézmény. Zeneegyütteseik, szólóénekesek, -hangszereseik egymás után aratják a babért: önmaguknak, iskolájuknak és a városnak hozzák a dicsőséget. A lelkes és igényes zenetanárok programjaikkal gazdagítják a megyeszékhely zenei életét.⁵⁵

(Márkusné Vörös Hajnalka MNL VeML igazgatóhelyettesnek itt köszönjük meg a Veszprémi Szemle jeles szerzője, néhai Molnár Jánosné helytörténeti kutató jelen folyóirat-számában olvasható publikációinak megjelentetésre történő előkészítését, beleértve azok jegyzetapparátusának a közreadását is. – Cs. M.)

FORRÁSOK, IRODALOM

- A veszprémi Csermák Antal Zeneiskola 85 éves jubileumi évkönyve, Veszprém, 2001.
 Az 1889-dik évi törvények gyűjteménye. Budapest, 1889.
 BALOGH 2002 = BALOGH Gyula: A régi Veszprém képeslapokon. Veszprém, 2002.
 GUTHEIL 1938 = GUTHEIL Jenő: Egy régi veszprémi középület = Veszprémi Hírlap, 1938. 02. 13. 7/3–4.
 HUNGLER 1988 = HUNGLER József: Veszprém településtörténete. Veszprém, 1988.
 KECSKEMÉTHY 1917 = KECSKEMÉTHY Margit (szerk.): A Veszprém Városi Zeneiskola értesítője az 1916-17. tanévről. Veszprém, 1917.
 KOROMPAY 1957 = KOROMPAY György: Veszprém. 2. átdolgozott, bővített kiadás, Budapest, 1957.
 MNL VeML = Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára, Veszprém.
 MNL VeML V. 173.b = Veszprém város polgármesterének iratai.
 VeML V. 177 = Veszprém város mérnöki hivatalának iratai.
 MNL VeML VIII. 52 = A kegyes tanítórend veszprémi gimnáziumának iratai.
 MNL VeML XV. 15 = Mikrofilmgyűjtemény, Felekezeti anyakönyvek.
 MNL VeML XXII.101-102 = Veszprém város közgyűlési jegyzőkönyve.
 MNL VeML XXIII. 652 = Veszprém Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága iratai.

- MNL VeML XXXIII.1 = Veszprém megyei állami anyakönyvi másodpéldányainak levéltári gyűjteménye.
 MOLNÁRNÉ 2007 = MOLNÁR Jánosné: Mesélő házak: A zeneiskola épülete. = Veszprémi7Nap 2007. március 9. 9.
 Népakarat, Veszprém megyei hírlap 1898–1915.
 Somlyó Vidéki Hírlap
 SZIKLAY 1931 = SZIKLAY János: Veszprém város az irodalomban és művészetben. Celldömölk, 1931.
 VeML VII.6. c = A Veszprémi Járásbíróság mint Telekkönyvi Hatóság iratai.
 V = Veszprém
 VFH = Veszprémi Független Hírlap
 VH = Veszprémi Hírlap
 VmN = Veszprém megyei Népújság
 VK = Veszprémi Közlöny
 VNé = Veszprémi Népszava
 VV = Veszprém Vármegye

JEGYZETEK

- ¹ A tanulmány rövidített formában 2007. március 9-én jelent meg a Veszprémi7Nap-ban *Mesélő házak: A zeneiskola épülete* címen. Jelen tanulmány annak az írásnak a kiegészített, jegyzetekkel ellátott változata.
² A veszprémi Csermák Antal Zeneiskola 85 éves jubileumi évkönyve, Veszprém, 2001.13. old.
² GUTHEIL 1938. 02.13. 7/3–4
⁴ VFH 1890. 05. 31. 23/2
 VFH 1890. 06. 14. 25/3
⁵ VeML VII. 6.c. A Veszprémi Járásbíróság mint Telekkönyvi Hatóság iratai Veszprém város telekjegyzőkönyvei No. 325
⁶ GUTHEIL i. m.
⁷ V 1875. 12. 25. 30/2
 VFH 1890. 05. 31. 23/2
 V 1879. 05. 04. 18/3
 (Késmárky József törvényszéki elnök—V 1877. 06. 10. 23/2)
⁸ VFH 1887. 07. 16. 34/2
⁹ HUNGLER 1988. 280.
¹⁰ VeML XXII. 101–102: 34.kgy/1949 (VI. 24)
¹¹ Megyeház tér 5.
¹² VeML VII.6.c: No. 325. 552. népsorszám, Főispán tér 552. VeML XXXIII.1: Veszprém születés 78/1900 Erzsébet tér 2. VeML V. 177: Veszprém város mérnöki hivatalának iratai. Veszprém város háztulajdonosok jegyzéke 1926. 66. old. VeML V. 177 Veszprém város mérnöki hivatalának iratai I. építési napló 24. kötet 8/1951.), Megyeház tér 5., majd Lenin liget 3.
¹³ GUTHEIL 1938. i. m.
¹⁴ VeML VII. 6.c: Veszprém város telekjegyzőkönyvei No. 325.
¹⁵ VFH 1889. 02. 16. 10/3
 VFH 1889. 07. 27. 34/2
¹⁶ Az 1889-dik évi törvények gyűjteménye. Budapest, 1889. XXVIII. tc. 296–331. old.
¹⁷ VFH 1889. 07. 27. 34/2
¹⁸ VFH 1889. 07. 27. 34/2 (Harabaseszky Henrik)
 VH 1943. 01. 13. 4/2 (Dr. Dely Ferenc) (Karg Károly: V 1892. 03. 19. 13/3., Kaczvinszky

- Kálmán: VFH 1897. 06. 05. 23/2., Langer Alajos: VV 1906. 09. 30. 39/3., Fauszt Elek: VV 1911. 05. 28. 22/2., Horváth Iván: VH 1922. 12. 24. 91/4., Szakáts Gyula: VH 1922. 12. 24. 91/4., dr. Csiba Mór: VH 1934. 04. 15. 15/7., dr. Róbert Lajos: VV 1938. 08. 28. 35/4., Szerdahelyi Vilmos: VeML XXXIII. 1: Veszprém, halotti 456/1940., Dely Ferenc: VH 1943. 01. 13. 4/2.)
- ¹⁹ Somlyó Vidéki Hírlap 1897. 12. 19. 51/2–3
- ²⁰ GUTHEIL 1938.
- ²¹ BALOGH 2002. 80. old.
- ²² GUTHEIL 1938.
- ²³ VV 1898. 10. 12. 41/3
VV 1898. 11. 23. 47/3
- ²⁴ VeML V. 177: Az épületek építészeti és közmű ellátottsági jegyzéke 1889 (?) 552. házsám.
- ²⁵ Veszprém megyei Lapok 1897. 06. 20. 23/4.
- ²⁶ Népakarat 1903. 08. 01. 32/1–2.
Népakarat 1903. 08. 22. 35/1–3.
- ²⁷ VV 1914. 09. 13. 37/2.
- ²⁸ VeML V.177:Veszprém város háztulajdonosok jegyzéke. 1926. 66. old.: Erzsébet tér 2.
- ²⁹ VeML XXXIII. 1: halotti 456/1940, születés 78/1900. pénzügyőri szemlésez, születés 111/1920, pénzügyi segédtitkár.
- ³⁰ LDM műemléki adattára. Rosenthal Sándor: Veszprémi pénzügyigazgatósági épületére vonatkozó adatok
- ³¹ Veszely Géza városi főmérnök: az újjáépülő Veszprém. = Bakony–Balatoni Kalendárium az 1948-ik emlékévre. Veszprém, 113–114. old.
- ³² Veszprémi Népszava 1946. 11. 09. 12/3
- ³³ Veszprémi Népújság 1947. 02. 23. 8/5
Veszprémi Népújság 1947. 07. 13. 28/3
- ³⁴ VmN 1950. 04. 16. 16/3
- ³⁵ Veszprémi Népújság 1950. 12. 17. 87/4
- ³⁶ A szerző tapasztalata.
- ³⁷ VmN 1950. 04. 16. 16/3
- ³⁸ KOROMPAY 1957. 197–198. old.
MNL VeML XXIII. 652: 1951. 03. 16. 127/8443–13/1951
- ³⁹ VmN 1951. 03. 28. 72/4
- ⁴⁰ VmN 1950. 04. 16. 16/3
- ⁴¹ Kisfaludy Művelődési Ház
- ⁴² MNL VeML XXIII. 652: 1954. 03. 05.
- ⁴³ A szerző tapasztalata. Veszprém megyei Népújság 1952. 10. 26. 252/6
- ⁴⁴ MNL VeML XXIII. 652: 1954. 07.
- ⁴⁵ A szerző tapasztalata.
- ⁴⁶ Bakács Tibor: A Veszprémi Művész Klub történetéből. = Új Horizont 1996. 01–03. XXIV. évf. 1. számú 52–82. old. A szerző tapasztalata.
- ⁴⁷ Napló 1982. 12. 03. 284/5
- ⁴⁸ Lendvai Györgyné (Tatai Marika) Veszprém, Haszkovó u. 25/A alatt lakó közlése.
- ⁴⁹ Napló 1983. 09. 15. 218/5
- ⁵⁰ Lendvai Györgyné közlése.
- ⁵¹ Napló 1983. 09. 01. 206/8
- ⁵² A veszprémi Csermák Antal Zeneiskola 75 éves és 85 éves jubileumi évkönyvei alapján.
- ⁵³ Napló 1983. 09. 20. 222/8
- ⁵⁴ Jubileumi évkönyvekből leszűrtek.
- ⁵⁵ A szerző tapasztalata.